

*INTEGRATIONAL APPROACH TO FORMING THE LEGAL JURISDICTION OF STUDENTS-
AGRARIANS*

This article uncovers general modern technologies of formation of legal competence of students of agricultural institutes of higher education. Special emphasis is put on the forms of teaching, as well as the structure of self-instruction.

Key words: students, teaching forms, independent work.

УДК 378.6:371.3

Бобришева Н.М.

***ОРГАНІЗАЦІЯ ІНШОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА
У ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБАМИ
ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ***

Автор статті розкриває аспекти організації іншомовного комунікативного середовища у професійній підготовці майбутніх морських офіцерів засобами інтерактивних технологій, розглядає структуру іншомовного комунікативного середовища.

Ключові слова: іншомовне комунікативне середовище, інтерактивні технології, метод “мозковий штурм”, метод “акваріум”, метод “карусель”, рольова гра.

Постановка проблеми. Сьогодні вимоги до сучасних фахівців не обмежуються професійною компетентністю – важливою є підготовка і до міжкультурних комунікацій. Особливо це стосується майбутніх морських спеціалістів, професійна діяльність яких зумовлена співпрацею з представниками різних культур, віросповідань, національностей. Все це обумовлює завдання вищих морських навчальних закладів – навчити курсантів основам міжкультурної взаємодії, сформуванню в них навички міжкультурного спілкування, здатність і готовність до продуктивної участі в ньому. Процес формування таких умінь та навичок є неможливим без створення іншомовного комунікативного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній педагогіці та психології термін “середовище” з’явився в 20-ті р., коли достатньо часто вживалися поняття “педагогіка середовища” (С. Шацький), “суспільне середовище дитини” (П. Блонський), “навколишнє середовище” (А. Макаренко). У вітчизняній практиці зразки розвивального середовища як спеціально організованого освітнього і соціокультурного простору стали створюватися з кінця 80-х р. Організаційно-діяльнісні аспекти створення розвивального середовища як умови розвитку творчої особистості на основі співдружності педагогів та студентів досліджуються в практиці роботи інноваційних шкіл (В. Біблер, С. Курганов, В. Караковський, О. Тубельський), формування іншомовного комунікативного середовища досліджується в умовах професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи (Т. Зубенко).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, якій присвячується стаття. Серед усієї різноманітності типів освітнього середовища, які можуть бути організовані у вищому морському навчальному закладі ми зупинились на організації саме іншомовного комунікативного середовища, яке не отримало широкого розповсюдження, однією з причин цього є відсутність методичної основи організації іншомовного комунікативного середовища у професійній підготовці морських спеціалістів.

Мета даної статті полягає у розкритті специфіки організації іншомовного комунікативного середовища у професійній підготовці майбутніх морських офіцерів засобами інтерактивних технологій.

Реалізація поставленої мети вимагає, на нашу думку, розв’язання таких завдань:

- 1) уточнити поняття та структуру “іншомовного комунікативного середовища”;

2) проаналізувати сутність інтерактивних технологій, які б сприяли організації освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фахівці морського флоту працюють у складі спільних інтернаціональних екіпажів або просто на іноземних судах, де головним засобом міжособистісного чи групового спілкування, функціональної комунікації та регуляції професійної діяльності виступає іноземна – англійська мова. Тому так важливо сформулювати навички професійного спілкування за умови організації такої ситуації, в якій би відбувалася систематична іншомовна комунікативна діяльність майбутніх морських офіцерів.

Т. Зубенко розглядає поняття “іншомовне комунікативне середовище” як складне системне утворення, що ґрунтується на суб’єкт-суб’єктних демократичних відносинах між усіма учасниками реальної або змодельованої іншомовної комунікативної діяльності як у процесі навчання у вищому навчальному закладі, так і за його межами в різноманітних сферах життєдіяльності (суспільній, особистісній, публічній, професійній) з носіями іноземної мови, спрямованих на міжкультурну комунікацію [1, с.207].

О. Горчакова вважає складовими будь-якого освітнього середовища соціально-психологічну підсистему, яку складають люди і взаємовідносини між ними, інформаційну підсистему (інформація, необхідна для здійснення навчально-виховного процесу), матеріально-технічну підсистему (технічні засоби забезпечення навчально-виховного процесу і побутові умови його учасників), педагогічну підсистему, яку складають закономірності, принципи, засоби, способи, методи і технології, форми організації навчання.

Засобами створення такого середовища можуть стати інтерактивні технології. Слово “інтерактив” походить від англійського слова “interact”, де “inter” – взаємний, “act” – діяти. За визначенням педагогічного енциклопедичного словника Б. Бім-Бада інтерактивне навчання – це навчання, яке побудоване на взаємодії того, хто навчається, з навчальним середовищем, яке є сферою досвіду, що засвоюється [2, с.107]. Українські методисти й дидакти О. Пометун та Л. Пироженко зазначають, що суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх її учасників [3, с. 9].

У системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи співробітництва: позитивна взаємозалежність (група досягає успіху за умови гарного виконання завдань кожним курсантом); індивідуальна відповідальність (працюючи в групі, кожен курсант виконує своє завдання, відмінне від інших); однакова участь (кожному курсанту надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання); одночасна взаємодія (коли всі курсанти залучені до роботи).

Методи інтерактивного навчання можна поділити на дві великі групи: групові та фронтальні. Перші передбачають взаємодію учасників малих груп (на практиці від 2 до 5-ти осіб), другі – спільну роботу та взаємонавчання всієї групи.

Прикладом групових методів навчання є робота в парах, в групах, “карусель”, “акваріум”, метод “прес”, фронтальні методи представлені методами “мікрофон”, “незакінчене речення”, “мозковий штурм”, “мозаїка”.

Застосування методу “акваріум” на занятті допоможе вдосконалити навички роботи в малих групах. Після того як викладач об’єднав курсантів у дві-чотири групи і запропонував завдання для виконання та необхідну інформацію, одна з груп сідає в центр аудиторії та утворює своє маленьке коло.

Курсанти цієї групи починають обговорювати запропоновану викладачем ситуацію або питання, наприклад “Переваги та недоліки роботи в багатомовному екіпажі”. Групі, що працює, для виконання завдання необхідно: прочитати вголос ситуацію; обговорити її в групі, використовуючи метод “дискусії”; дійти спільного рішення за 3-5 хв. Всі інші курсанти мають тільки слухати, не втручаючись в хід обговорення, спостерігають, чи відбувається дискусія за визначеними правилами дискусії. Після закінчення 3-5 хвилин група займає свої місця, а всі інші групи обговорюють питання: “Чи погоджуєтесь ви з думкою групи?”; “Чи була ця думка достатньо аргументована, доведена?”. Після цього місце в

“акваріумі” займає інша група та обговорює наступну ситуацію. Усі групи по черзі мають побувати в “акваріумі”, і діяльність кожної з них мусить бути обговорена всіма.

Під час методу “мозковий штурм” викладач визначає проблему (Ваші дії під час спуску рятувальної шлюпки на воду), яку треба розв’язати, та запрошує курсантів взяти участь в її обговоренні шляхом колективного обдумування – мозкового штурму, який організовується за такими етапами:

1. Обрана проблема або проблемне питання записується на дошці або папері, щоб під час роботи цей запис був перед очима.
2. Всі учасники висувують ідеї щодо розв’язання представленої ситуації. Ідеї можуть бути будь-якими, навіть фантастичними.
3. Курсант записує на дошці всі ідеї, що пропонуються.
4. Коли всі присутні вважатимуть кількість поданих ідей достатньою, їх висування припиняється.
5. Після того як майже всі ідеї зібрано, їх групують, аналізують, розвивають групою.
6. Вибираються ті ідеї, що, на думку групи, допоможуть вирішенню поставленої проблеми.

Під час “мозкового штурму” потрібно дотримуватись наступних правил поведінки: намагайтесь зібрати якомога більше ідей щодо вирішення задачі або проблеми; не відкидайте ніяку ідею тільки тому, що вона суперечить загальноприйнятій думці; можете подавати скільки завгодно ідей або розвивати ідеї інших учасників; не обговорюйте, не критикуйте висловлення інших, не намагайтесь давати оцінку запропонованим ідеям.

Метод “карусель” (“merry go round”) О. Пометун та Л. Пироженко вважають ефективним для досягнення різноманітних цілей, у тому числі й для тренування у діалогічному та монологічному мовленні, роботи з граматичними структурами [3, с. 24].

Так, при вивченні теми “Аварійні ситуації на морі” викладач готує питання, що стосуються типів аварійних ситуацій та дій під час них. Курсанти утворюють два кола: внутрішнє і зовнішнє, при цьому вони сидять обличчям до співбесідника. За сигналом викладача курсанти зовнішнього кола починають задавати питання до тих, хто знаходиться у внутрішньому колі, ті відповідають. Кожен з учасників для побудови питань і відповідей користується картками-опорами. Після відповіді на перше питання ті, хто сидять у внутрішньому колі, переміщуються на одне сидіння вліво. Утворюється нова пара, у якій той, хто сидить у зовнішньому колі, задає питання тому, хто сидить у внутрішньому колі. Потім повторюється зміна партнерів. У кінці учасники зовнішнього і внутрішнього кола міняються місцями: учасники зовнішнього кола займають місця у внутрішньому колі, а учасники внутрішнього – у зовнішньому. Ця технологія навчання тренує не тільки діалогічне мовлення, але й дає можливість позбавитися страху спілкування з новими партнерами.

До інтерактивних методів навчання відноситься й рольова гра. Під час її проведення розігруються ситуації, які курсантам не траплялися у повсякденному житті. Кожна рольова гра може тривати декілька хвилин, за цей час курсанти мають розіграти певну ситуацію всіма придатними для цього засобами. Метою рольових ігор є допомога курсантам у дослідженні їх почуттів, думок та дій у вільній сприятливій обстановці. Рольові ігри можуть дати багатий матеріал для обговорення.

Рольові ігри імітують реальні життєві події, тому вони повинні стосуватися проблем, на які немає однозначної відповіді.

Так, наприклад, вивчаючи тему “Крюїнгові компанії”, викладач може запропонувати розіграти ситуацію прийняття на роботу. У одній ситуації чоловік, що проходить співбесіду, поводить себе нахабно та непрофесійно. У іншій – навпаки, дуже позитивно. Перед розігруванням ситуацій курсанти обговорюють запитання, які можуть виникати під час співбесід, культуру поведінки. Після проведення рольової гри викладач, не нав’язуючи своє бачення, може підкреслити ті моменти, в яких вдалося досягти згоди, і залишити відкритими ті, які потребують подальшого обговорення.

Організація іншомовного комунікативного середовища може проводитись і у позааудиторний час. Викладачі можуть організувати наукові конференції, “Дискусійний Клуб” (Discussion Club), де курсанти мають можливість здійснювати комунікативну діяльність іноземною мовою, встановлювати дружні стосунки один з одним.

Завдання викладача при цьому – особистим прикладом ілюструвати можливість спілкування іноземною мовою та позитивно стимулювати курсантів до іншомовної комунікативної діяльності. Адже спілкуючись в процесі такої діяльності, курсанти позбавляються однієї з головних психологічних перешкод у навчанні іноземної мови – відчуття страху за неправильно сказане слово.

Висновки. Отже, організація іншомовного комунікативного середовища дозволяє курсантам швидко досягати взаєморозуміння, дає змогу відчутти себе рівноправним учасником професійного діалогу, висловлювати свої думки за допомогою засобів мови. У ході застосування інтерактивних форм і методів відбувається активне формування техніки вербального та невербального спілкування.

Перспективами цієї теми, на наш погляд, можуть стати розвідки у напрямках розроблення методики організації іншомовного комунікативного середовища засобами комп’ютерних технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зубенко Т.В. Організація іншомовного комунікативного середовища у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи / Науковий вісник Миколаївського державного університету: Збірник наукових праць. – Випуск 20: Педагогічні науки. – Том 1 / За заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. – Миколаїв: МДУ, 2008. – 260 с. – С. 206-211.
2. Педагогический энциклопедический словарь / [сост. Бим-Бад Б.М.]. – М., 2002. – 528с.
3. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – К.: “Академвидав”, 2006. – 352с.

Бобрышева Н.М.

ОРГАНИЗАЦИЯ ИНОСТРАННОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ СРЕДЫ В МОРСКИХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ СРЕДСТВАМИ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Автор статьи раскрывает аспекты организации иностранной коммуникативной среды в профессиональной подготовке будущих морских офицеров средствами интерактивных технологий, рассматривает структуру иностранной коммуникативной среды.

Ключевые слова: иностранная коммуникативная среда, интерактивные технологии, метод “аквариум”, метод “карусель”, метод “мозговой штурм”, ролевая игра.

Bobrysheva N.M.

FOREIGN COMMUNICATIVE ENVIRONMENT ORGANIZATION IN THE MARITIME HIGHER ESTABLISHMENTS THROUGH THE INTERACTIVE TECHNOLOGIES

The author analyzes aspects of foreign communicative environment organization of future maritime officers through the interactive technologies, considers structure and components of foreign communicative environment.

Key words: foreign communicative environment, interactive technologies, method “aquarium”, method “merry-go-round”, brainstorming, role-playing.